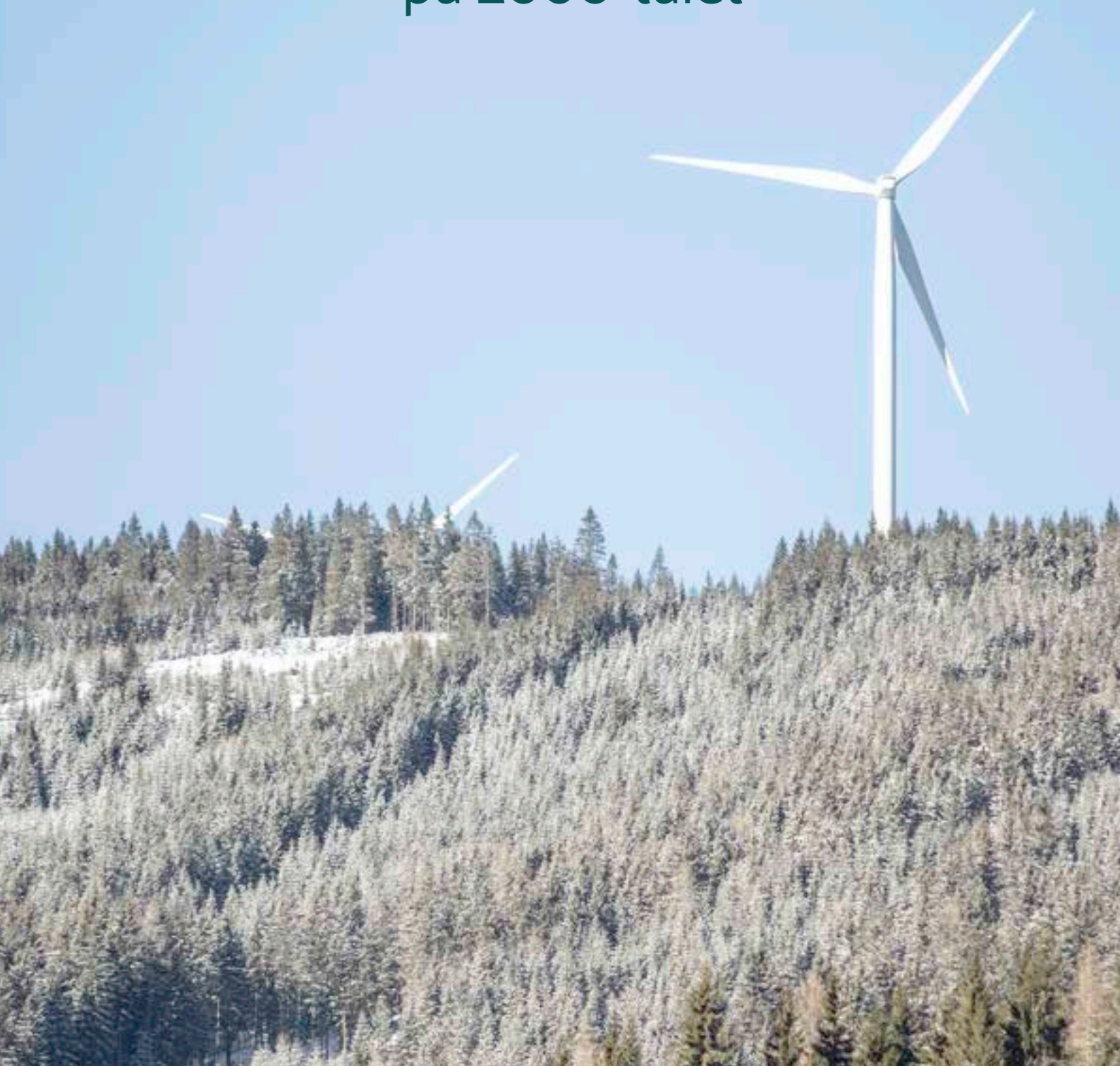

En Vägledning om Hur Man Blir en Smart By

Förberedande Åtgärd om
Smarta Landsbygdsområden
på 2000-talet

En Vägledning om Hur Man Blir en Smart By

Förberedande Åtgärd om Smarta Landsbygdsområden på 2000-talet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD.....	1
1. VAD ÄR EN SMART BY?.....	2
1.1 VAD ÄR EN BY?	3
1.2 VAD ÄR SMART?	4
1.3 HUR SKILJER SIG KONCEPTET SMARTA BYAR FRÅN LEADER/Lokalt ledd utveckling?	6
2. HUR UTVECKLAR MAN EN SMART LANDSBYGDS-STRATEGI?.....	7
2.1 VARFÖR BEHÖVS DET ÖVERHUVUDTAGET EN SMART LANDSBYGDS-STRATEGI?	7
2.2 VILKA BÖR VARA DE VIKTIGASTE KOMPONENTERNA I EN SMART LANDSBYGD-STRATEGI?	9
2.3 HUR KAN MAN FINANSIERA EN SMART LANDSBYGD-STRATEGI?.....	11
3. HUR IMPLEMENTERAR MAN STRATEGIN OCH UTVECKLAR SMARTA LÖSNINGAR?	12
3.1 VAD ÄR EN SMART LÖSNING?	12
3.2 HUR HITTAR MAN DE RÄTTA SMARTA LÖSNINGARNA?.....	13
3.3 HUR ENGAGERAR MAN LOKALBEFOLKNINGEN I PLANERINGEN OCH GENOMFÖRANDET AV LÖSNINGAR?.....	17
4. NÅGRA AVSLUTANDE ORD.....	20

Huvudförfattare: Edina Ocsko (E40 Group)

Grafisk design: Veneta Paneva (E40 Communications)

Främre omslagsfoto: Windmills, Stanz, Österrike, ©Karoline Karner

Bakre omslagsfoto: Ost-Oya, Tomaszyn, Polen @Ostoja Natury

Denna publikation har tagits fram under ett kontrakt med Europeiska kommissionen. De åsikter som uttrycks i den är endast entreprenörens och representerar inte den upphandlande myndighetens officiella ståndpunkt.

Kontraktreferensnummer: AGRI-2019-409

Kund: DG AGRI

23/03/2022

Projektet leds av:

Finansierad av:

FÖRORD

Den här vägledningen är för bygder på landsbygden som vill bli "smartare" eller de som hjälper andra bygder att bli smartare. Den här guiden är också till för dig som bara vill förstå lite mer om konceptet smarta byar: vad som menas med smart och vad som menas med by eller bygd. Vägledningen är resultatet av två års intensivt arbete med landsbygdsorter i hela Europa inom ramen för den förberedande åtgärden för projektet Smart Rural Areas in the 21st Century (Smart Rural 21).¹ Syftet med projektet är att stödja landsbygdsorter i Europa att utveckla och genomföra smart landsbygd-strategier på ett experimentellt sätt, och att dra slutsatser och rekommendationer från processen. Tjugoen landsbygdsorter - med olika egenskaper - har valts ut i Europa för att få stöd för att utveckla och genomföra strategier genom projektet Smart Rural 21. På grund av det stora intresset från landsbygdsorter att delta har projektet också engagerat mer än 100 andra landsbygdsorter (kallade Come Along! byar) genom olika utbyten mellan byar och kapacitetsbyggande åtgärder.

Projektet och handboken har haft samma grundprincip: **de är avsedda för byar och bygder på landsbygden**. Smart Rural 21 har från start samarbetat med bygder, och fokuserat på deras behov från strategiutveckling till genomförandet av smarta lösningar. Den här handboken bygger på erfarenheterna av att arbeta med dessa bygder, deras feedback, utmaningar och resultat. Genom handboken delar vi med oss av de erfarenheter som samlats in genom projektet och gör den tillgänglig för en bredare och intresserad publik som också kan dra nytta av processen i så stor utsträckning som möjligt.

Den här guiden är inte avsedd att ge en heltäckande verktyglåda för att påbörja resan mot att bli en "smart by". Syftet är snarare att tillhandahålla ett ramverk, lyfta fram de viktigaste lärdomarna och peka ut de rätta källorna och resurserna för bygder som är intresserade. Om ni vill starta er egen resa för att bli en smart by måste ni gräva djupare i de tillgängliga resurserna och anpassa verktyglådan så att den passar era egna behov. Vi hoppas att guiden är ett första steg på den resan!

Edina Ocsko (projektsamordnare) för gruppen Smart Rural 21

---

¹ Ett projekt på 2.5 år som finansieras av Europeiska Kommissionen (DG AGRI) och leds av E40 Group

En Vägledning om Hur Man Blir en Smart By

1. VAD ÄR EN SMART BY?

Även om det har vuxit fram många smarta byar under de senaste decennierna är konceptet smarta byar i sig självt relativt nytt och formulerades först "officiellt" genom EU:s åtgärd för smarta byar 2017 av Europeiska kommissionen, på initiativ av Europaparlamentet. Samma år lanserade kontaktpunkten för det Europeiska nätverket för landsbygdsutveckling (ENRD) sin [Tematiska arbetsgrupp för smarta byar](#) för att

underlätta utbytet mellan intressenterna om det nya konceptet. Europeiska Kommissionen inledde mellan 2018 och 2019 Pilotprojekt om smarta ekosociala byar i syfte att ge en omfattande definition av smarta byar samt identifiera relevanta goda metoder och fallstudier. Det är viktigt att notera att varje medlemsstat kan ha sin egen definition av smarta byar, anpassad till det nationella sammanhanget.²

Smarta byar (enligt pilotprojektet om smarta ekosociala byar) har definierats enligt följande: Smarta byar är byar och bygder på landsbygden som utvecklar smarta lösningar för att hantera utmaningar i sitt lokala sammanhang. De bygger på befintliga lokala krafter och möjligheter att engagera sig i en process för hållbar utveckling av sitt geografiska område. De förlitar sig på ett deltagande tillvägagångssätt för att utveckla och genomföra sina

strategier för att förbättra sina ekonomiska, sociala och miljömässiga villkor, särskilt genom att främja innovation och mobilisera lösningar som erbjuds av digital teknik. Smarta byar gynnas av samarbete och allianser med andra orter och aktörer på landsbygden och i städerna. Initiering och genomförande av strategier för smarta byar kan bygga på befintliga initiativ och kan finansieras av olika offentliga och privata källor.

Den första förberedande åtgärden om smarta landsbygdsområden på 2000-talet - [Projektet Smart Rural 21](#) (december 2019 - juni 2022) syftar till att omsätta definitionen i ett verkligt sammanhang genom att stödja byar i hela Europa i att utveckla och genomföra strategier för smarta byar. Den andra förberedande åtgärden om smarta landsbygdsområden på 2000-talet

- [Smart Rural 27-projektet](#) inleddes 2020 (pågår till slutet av 2023) med målet att stödja effektiva ramar för stöd till smarta byar i hela Europa genom analysarbete, utbyte av information (både om de smarta byarna och stödet till smarta byar) och inrättande av ett pilotobservatorium för smarta byar.

HISTORIK FÖR EU:S KONCEPT OM SMARTA BYAR

Som koncept har smarta byar varit attraktivt men en utmaning när det gäller den exakta tolkningen och genomförandet av definitionen. Två grundläggande

frågor som ofta dyker upp i samband med smarta byar är "vad är smart" och "vad är en by". Låt oss börja med det sistnämnda.

² De nationella definitionerna finns också i [Faktablad om medlemsstaterna](#).

Förberedande Åtgärd om Smarta Landsbygdsområden på 2000-talet

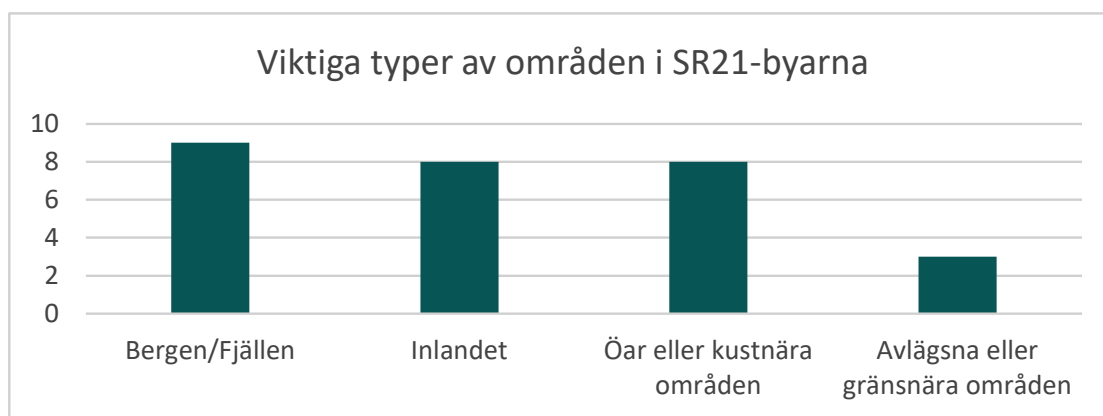
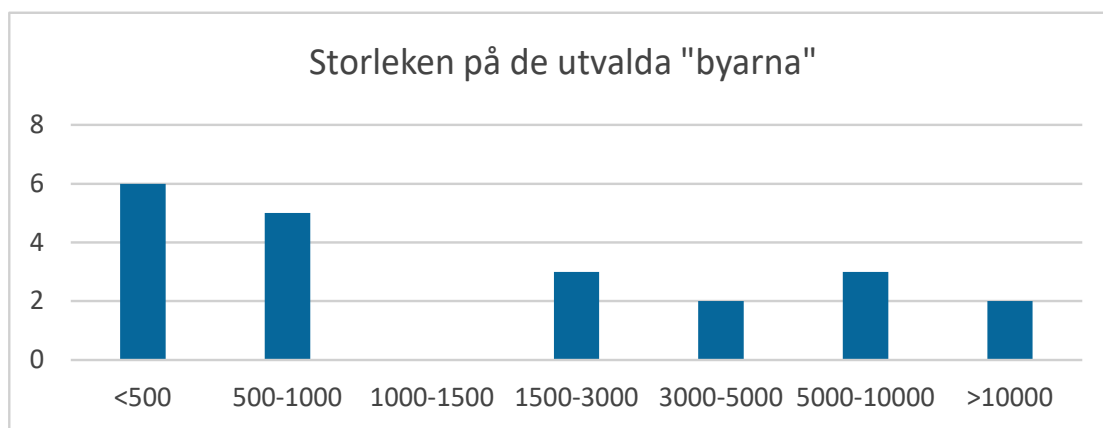

1.1 VAD ÄR EN BY?

Definitionen hänvisar till **byar och bygder på landsbygden**, vilket är en mer neutral term än by, eftersom "by" kan vara begränsande i vissa fall och/eller i vissa nationellt sammanhang inte vara en lämplig beskrivning av landsbygdsorter. I denna vägledning använder vi oftast termen "landsbygdsorter" snarare än "byar". Smart Villages (med stor bokstavsbezeichnung) används dock för att hänvisa till själva konceptet.

En fråga som ofta ställs är hur stor eller liten en ort enligt Smart Villages-konceptet kan vara, och om området där det ligger (t.ex. avlägset eller nära en stad)

spelar någon roll. Generellt sett finns det inga särskilda begränsningar eller restriktioner och de utvalda byarna i Smart Rural 213 har också visat stor variation i dessa avseenden (se diagrammen nedan). Den största landsbygdsorten bland de utvalda byarna i Smart Rural 21 är [Mouans-Sartoux](#) (FR) med cirka 10 000 invånare, den minsta är [Ostana](#) (IT), som ligger i ett alpint bergsområde med cirka 50 permanenta invånare.

Smart Villages definition av Smart Eco-Social Villages Pilot Report föreslår att man tar hänsyn till OECD:s eller EUROSTAT:s landsbygdstypologi för områden när man identifierar vad landsbygdsorter är. I typologin kategoriseras kommunerna i kategorierna "landsbygd", "stad/förort" och "stad". I samband med smarta byar är det meningsfullt att beakta kommuner (eller

landsbygdsorter inom kommunens område) som klassificeras som "landsbygdsområden", och i vissa fall "städer och förorter".

3 Inom projektet Smart Rural 21 har 21 byar valts ut för att få stöd genom projektet för utveckling av strategier för smarta byar och genomförande av smarta lösningar.

Lokala administrativa enheter (LAU) används för att dela upp EU:s territorium i syfte att tillhandahålla statistik på lokal nivå. Alla länder klassificerar inte sina lokalt styrda områden på samma sätt och LAU:er kan avse en rad olika administrativa enheter, inklusive kommuner, församlingar eller distrikt.

Smarta byar fungerar på olika administrativa nivåer, som exempel är de flesta av de 21 smarta byarna på landsbygden LAU2 eller lägre administrativ nivå, och vissa är LAU2 med flera mindre bosättningar eller flera sammanlänkade LAU2. LAU2-områden klassificeras enligt deras grad av organisering (DEBURGA) i städer, tätorter eller förorter och landsbygdsområden - de flesta orter är "landsbygdsområden" (se till höger).

Du kan kontrollera typologin och statistiken om ditt LAU2-område.

Administrativa gränser: ©EuroGeographics ©UN-FAO ©Turks
Kartografi: Eurostat - GISCO, 05/2018

Städer (Tätbefolkade områden: minst 50 % av befolkningen bor i tätorter)

Städer och förorter (Områden med medelhög täthet: mindre än 50 % av befolkningen bor på landsbygden och mindre än 50 % av befolkningen bor i tätorter)

Landsbygdsområden (Glesbefolkade områden: mer än 50 % av befolkningen bor på landsbygden)

Uppgifter ej tillgängliga

1.2 VAD ÄR SMART?

Innovation är en av de viktigaste egenskaperna hos smarta byar. Generellt sett utlöses innovation av behovet och drivkraften att förändra något, av viljan att ta itu med en specifik utmaning.

Även om det finns olika definitioner av "innovation" i samband med landsbygdsutveckling har⁴ innovation ingen tydlig definition i samband med smarta byar. Detta är knappast förvånande eftersom innovation är mycket svårt att definiera i ett territoriellt sammanhang. Utmaningen ligger i det faktum att om en lösning är innovativ eller inte beror i hög grad på dess specifika sammanhang. Med andra ord kan något som har varit vanligt på en ort vara något helt nytt på en annan. Därför måste innovation alltid ses i sitt eget (lokala) sammanhang. Hur byarna kan identifiera rätt innovationer diskuteras vidare i avsnitt 3.2.

Att säga att "smart = digitalt" skulle till synes bidra till att lösa problemet eftersom det skulle ge en enkel referenspunkt ("kriterium") för vem som helst om de gör något "smart" eller inte. Alla är överens om att vi inte längre kan ignorera digitaliseringen och om vi vill överleva på

"Om du inte känner utmaningen kommer du tyvärr inte att vara innovativ."

Professor Henrique Leitão,
Agri Innovation Summit
(Lissabon), 2017

2000-talet måste vi åtminstone försöka hålla jämna steg med den digitala innovations-takten och utnyttja de många möjligheter som den erbjuder.

Frågan är dock inte så enkel.

Varför inte? Enkelt uttryckt kan man säga att man kan börja använda digital teknik utan att det har någon verklig inverkan på lokalsamhället, och smarta byar handlar i slutändan om lokalbefolkningen. Smart innebär i denna mening att man använder innovativa lösningar (inklusive digital teknik) genom att involvera lokalbefolkningen och/eller med verklig inverkan på lokalbefolkningen.

Det har varit en lång debatt om huruvida man ska begränsa "smart" till "digitalt" i samband med smarta byar - på samma sätt som för smarta städer. Det råder enighet om att innovation inte bara bör begränsas till "digitala" frågor. För det första lider många landsbygdsområden av den "digitala klyftan" (otillräcklig tillgång till snabbt bredband), och om man fokuserar på digitala frågor kan klyftan mellan mer avancerade och eftersatta områden öka ytterligare. För det andra har man betonat att digital teknik - baserat på tidigare er-

Logotypen för smart landsbygd "halv glödlampa - halv plats" är tänkt att symbolisera att innovation i smarta byar alltid måste beaktas i det lokala sammanhanget.

farenheter - är en nyckel, men inte nödvändigtvis det enda sättet att bli smart. I pilotprojektet om smarta ekosociala byar hävdade man att "digitalisering är ett verktyg men inte ett mål i sig självt. Det är inte användningen av digital teknik som definierar en smart by, och digital teknik är inte heller det enda sättet att uppnå utvecklingsmålen. Det är tydligt att lösningarna också använder ett stort antal icke-digitala verktyg." ENRD:s temagrupp för smarta byar kom fram till liknande slutsatser.

I EU:s definition av smarta byar står det att smarta byar "använder innovativa lösningar [...], i **synnerhet genom att mobilisera lösningar som erbjuds av digital teknik**". "I synnerhet" innebär att digital teknik är ett viktigt medel, men inte det enda sättet att bli smart. Det bör noteras att vissa medlemsstater kan ha andra definitioner av smarta byar (t.ex. med mer fokus på den digitala aspekten).

Så innan du börjar utveckla något "digitalt" och trendigt måste du alltid fundera på varför och för vem du gör det, och vilken trolig (samhällelig) förändring det kommer att medföra för lokalsamhället.

"Social innovation" har varit ett lika viktigt inslag i de smarta byarna som digital/teknisk innovation. Deltagande och smarta lösningars inverkan på landsbygd-sorter är ett centralt krav för smarta byar. När innovativa lösningar påverkar lokalsamhället och/eller när nya deltagandeprocesser (sociala metoder) skapas i ett lokalsamhälle kallar vi det "sociala innovationer".

Ett exempel är Horisont 2020 [SIMRA](#) (Social Innovation in Marginalised Rural Areas) som definierar social innovation som "en omformning av sociala metoder som svar på samhällsutmaningar, som syftar till att förbättra resultaten för ortens välbefinnande och som nödvändigtvis inbegriper engagemang från civilsamhällets aktörer". I programmet Horisont Europa (EU:s forsknings- och innovationsprogram) föreslås att "social innovation rekommenderas när lösningen befinner sig i gränssnittet mellan sociala och tekniska lösningar och kräver social förändring, nya sociala

[Raudanmaa](#) (Finland) är ett av de bra exemplen på aktiviteter kopplade till social innovation. Bykoop-erativets och lokalbefolkningens engagemang i projekt som det bygdeägda bredbandsnätet, den multifunktionella byhubben och lokala bytjänster (inklusive användning av digital teknik) kan tjäna som inspiration för andra. [Stanz im Mürztal](#) i Österrike möjliggör nya möjligheter till social innovation i samspel med energiomställning och digitalisering (med hjälp av blockkedjeteknik i kombination med ett lokalt tokensystem).

"Vi vill göra vårt byalag till Raudanmaas hjärta, precis som skolan var tidigare."

Heini Niklas-Salminen,
Raudanmaa, 2021

metoder, socialt ägande eller marknadsintroduktion".

Några av Smart Rural 21-byarna strävade efter att utveckla smarta digitala lösningar. I vissa orter var man dock tvungen att ompröva den ursprungliga idén. Detta gäller särskilt för e-hälsa och e-vårdslösningar, särskilt för äldre personer. Det är inte nödvändigtvis så att utveckla smarta e-hälsotillämpningar är det rätta och enda sättet att på ett smart sätt lösa utmaningen med att ta hand om äldre människor. Sådana verktyg kräver noggrann planering och kapacitetsuppbyggnad i förväg för att man ska kunna avgöra om det är värt att investera i e-hälsoverktyg. Projektet Smart Rural 21 har utvecklat en sådan planeringsprocess med tre av projektbyarna ([Dingle](#) - IE, [Sollstedt](#) - DE och [Penela](#) - PT) vars resultat du kan utforska på de relevanta bysidorna.

TIPS & TRICKS: HUR BÖRJAR MAN MED INNOVATION?

- ✓ Innovation måste alltid **utgå från ett behov - en önskan att ta itu med en specifik utmaning** i lokalsamhället/landsbygden. Tänk på de specifika problem och utmaningar som din ort behöver ta itu med.
- ✓ För att hitta rätt innovation krävs mycket efterforskning, samtal med specialister, forskare och andra byar.
- ✓ Innovation uppstår oftast genom interaktion mellan (lokala) människor, dvs. lösningarna kan inte alltid hittas utanför.
- ✓ Innovation kräver mycket experimenterande och kan - per definition - innebära misslyckanden i vissa fall.

1.3 HUR SKILJER SIG KONCEPTET SMARTA BYAR FRÅN LEADER/Lokalt ledd utveckling?

Smart Villages jämförs oftast med LEADER/Lokalt ledd utveckling (CLLD). Leader har utan tvekan många likheter med smarta byar, särskilt när det gäller de två instrumentens huvudprinciper. Leader/Lokalt ledd utveckling kommer också att vara ett viktigt instrument och en viktig finansieringskälla för framtida strategier och lösningar för smarta byar (se även avsnitt 2.4 om hur man finansierar smarta lösningar), och de lokala aktionsgrupperna inom Leader kan ofta spela rollen som "innovationsförmedlare" och stödjare av byar. Till exempel har lokala Leaderområdet (NEWKD) lett processen för strategin för smarta byar i Dingle (IE) medan Raudanmaa (FI), Torup (DK), Kythera (EL) och andra utvalda smarta byar har fått både ekonomiskt och tekniskt stöd för sina processer för smarta byar från sina Leaderområden.

Det finns dock också några viktiga skillnader som skiljer Smart Villages-konceptet åt:

- **Smarta byar handlar mycket om att engagera lokalbefolkningen** - dvs. små lokala småskaliga åtgärder - och hjälpa dem att hitta sin egen väg för att ta itu med utmaningar och ta vara på möjligheter på 2000-talet. Leader/Lokalt ledd utveckling arbetar på en högre geografisk och administrativ nivå. LEADER LAG-områdena omfattar ett antal byar, de lokala utvecklingsstrategierna utformas på en större territoriell nivå och kan därför inte alltid ta hänsyn till lokala särdrag.
- Leader/Lokalt ledd utveckling har en särskild institutionell struktur och tilldelade medel, medan smarta byar ännu inte har någon institutionell eller särskild politisk struktur. Detta är också en fördel i den meningen att det finns **mer utrymme för experiment och pilotprojekt**, särskilt när det gäller användningen av olika finansieringskällor. Smarta byar bör inte begränsas till att enbart få tillgång till Leader-finansiering, utan ett brett utbud av finansieringskällor bör göras tillgängliga, t.ex. medel från sammanhållningspolitiken, inklusive Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF), samt mekanismen för återhämtning och motståndskraft (RRF) eller Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EMFAF).
- **Smarta byar förstärker lokal innovation och experimentering** genom smarta lösningar som kommer direkt från lokalbefolkningen, med särskilt fokus

"- Misslyckades ni med några innovationer?"

- **Många gånger! Till exempel misslyckades man tre gånger med att hitta en producent för oya*.** Att göra oya redo tog ett år av hårt arbete, men vi visste vad vi ville ha och hittade det till slut..

Produktion av hampa. För oss var det ett misslyckande. Vi hade en fantastisk tid, vi lärde oss mycket, men ur ekonomisk synvinkel fick vi inte ut hälften av priset som vi hade tänkt oss. Misslyckandena kommer göra dig arg, många gånger! Jag hör ordet "nej" många gånger och ett "nej" förvånar mig inte längre. Men om man står på sig och öppnar sitt hjärta lite grann och bygger upp ett förtroende, då kommer folk att ändra sin inställning."

Piotr Ostaszewski, Tomaszyn (PL), Smart Café

*Läs mer om "oya" i rutan nedan.

på 2000-talets nya utmaningar och möjligheter, t.ex. klimatanpassning och digitalisering. I detta sammanhang spelar eller kan Leader-grupperna spela en viktig roll för innovation genom att stödja framväxten av smarta byar inom sina geografiska områden.

Ett traditionellt och enkelt sätt att spara vatten och förbättra växttillväxten

Ett traditionellt och enkelt sätt att spara tid och vatten och säkerställa bättre växttillväxt. Ost-Oya (olla, oya) är ett nyantikt kärl av porös, självgenomsläpplig lera som grävs ner i marken för att bevattna trädgården på ett naturligt sätt samtidigt som vattenförlusterna och bevattningsarbetet minskar avsevärt. Om du fyller din Ost-Oya (olla, oya) med vatten med några dagars mellanrum så sköter sig resten själv. Hur?

Det är enkelt: växternas rötter växer instinktivt mot den porösa leran, vilket gör att de kan ta upp exakt så mycket vatten som de behöver och när de behöver det. Varken mer eller mindre. Som ett resultat av detta minskar vattenförbrukningen, du värnar om miljön och din trädgård ser ännu mer imponerande ut.

Källa: <https://ost-oya.pl/en/ost-oya-2/>

VAR FINNS DET MER INFORMATION: KONCEPTET SMARTA BYAR

[Smarta byar: Koncept, frågor och framtidsutsikter för EU:s landsbygdsområden](#), Think Tank European, 2021: en omfattande information om smarta byar, deras viktigaste egenskaper och utveckling.

[Pilotprojekt, smarta ekosociala byar: slutrapport](#), Ecorys et al., 2019: Projekt finansierat av Europeiska kommissionen för att definiera smarta byar och identifiera bästa praxis och fallstudier

[Smarta byar: Revitalisering av landsbygdsområden](#), ENRD, 2018: Kort video som förklarar konceptet smarta byar

[EU stöder smarta byar](#), EUDigital, 2017: kort video som förklarar smarta byar och dess utveckling

2. HUR UTVECKLAR MAN EN SMART LANDSBYGDS-STRATEGI?

En smart landsbygds-strategi är en innovativ strategi för lokal utveckling, dvs. en strategi, ett koncept eller en plan som utformas på lokal nivå med hjälp av en deltagandemetod och som erbjuder en holistisk långsiktig vision för den berörda landsbygdsorten, som ska förverkligas genom innovativa lösningar. De fem

första stegen i [Verktyg för färdplanen för Smart Rural 21](#) handlar om de viktigaste stegen för att upprätta en strategi, inklusive (1) [att komma igång](#); (2) [kartläggning av sammanhang och intressenter](#); (3) [engagera intressenterna](#); (4) [utformning av en strategi](#); (5) smart landsbygds-[strategi](#).

2.1 VARFÖR BEHÖVS DET ÖVERHUVUDTAGET EN SMART LANDSBYGDS-STRATEGI?

En smart landsbygds-strategi är kärnan i konceptet smarta byar. Enligt definitionen är smarta byar "beroende av en deltagarstrategi **för att utveckla och genomföra sina strategier** för att förbättra sina ekonomiska, sociala och miljömässiga villkor".

Men behövs det verkligen en smart landsbygds-strategi för att en by ska bli smart?

En strategi är relevant för ett strukturerat och långsiktigt tänkande. Men den är bara användbar så länge den hjälper ett samhälle att skapa och dela en gemensam vision, fundera på var byn vill vara på medellång till lång sikt (t.ex. om 5-10 år), samla befintliga initiativ och idéer. Strategier är viktiga för att koppla samman olika initiativ och hjälpa byn att tänka mer holistiskt (snarare än att bara fokusera på enskilda initiativ). Att utveckla en strategi för smarta byar kan vara ett särskilt användbart nästa steg för att bli en smart by för "byar i övergångsfasen",

dvs. byar som redan har vissa smarta lösningar men som ännu inte har en övergripande integrerad strategi eller en vision på längre sikt.

Smart landsbygds-strategier kan också vara effektiva verktyg för att **kommunicera om en vision för en by**, både internt (mot orsbefolkningen) och externt, t.ex. mot olika förvaltningsnivåer (Leader LAG, kommunal, regional eller nationell nivå). En övergripande strategi - som också är kopplad till prioriteringar som fastställts på högre administrativa nivåer - kan också bidra till att identifiera finansieringskällor för strategins genomförande.

Det är viktigt att smart landsbygd-strategierna **inte bara utvecklas som rena formaliteter**. Ett lokalsamhälle bör försöka utveckla en strategi som ägs av lokalbefolkningen själv, som utvecklas och som kan vara en bra referenspunkt för framtidsinriktade diskussioner och

åtgärder. Det är inte att rekommendera att en strategi utarbetas enbart i syfte att få tillgång till finansiering (även om detta är en av de potentiella fördelarna med att utarbeta en strategi). Fundera på om ni behöver en strategi och hur ni skulle använda den för att utveckla er by och ert område.

Utvecklingen och genomförandet av smart landsbygds-strategin kan inte behandlas som ett projekt för en person och/eller ett konsultföretag. Även om en

“Det främsta mervärdet med att utveckla en strategi för oss har varit att vi har kunnat koppla samman befintliga projekt och nya idéer och samla dem i en konsekvent strategi, vilket har hjälpt oss att göra prioriteringar och ansöka om extern finansiering.”

SR21 byrepresentant, svarande på enkätundersökningen

till synes attraktiv strategi formellt och innehållsmässigt kan uppstå genom sådana åtgärder, visar erfarenheten att “vinden snart tas ur strategins segel” och att det inte kommer att finnas något

engagemang eller driv för att genomföra strategin.

Att utveckla en smart landsbygds-strategi var ett krav för de byar som valdes ut i projektet Smart Rural 21 (definierade i projektets ursprungliga tekniska specifikationer). På det hela taget ansåg de flesta byar (10 av 12 byar som svarade på enkäten) att **processen för utveckling av strategin var (mycket) användbar.**

Många ansåg dock att processen var (mycket) utmanande. En viss besvikelse beror också på att det oftast inte finns någon direkt finansiering kopplad till smart landsbygds-strategierna (det kan med andra ord kännas som att en sådan process inte är lönsam).

“Även om byn har flera ledande personer finns det ingen som kan ena representanterna för lokalsamhället.”

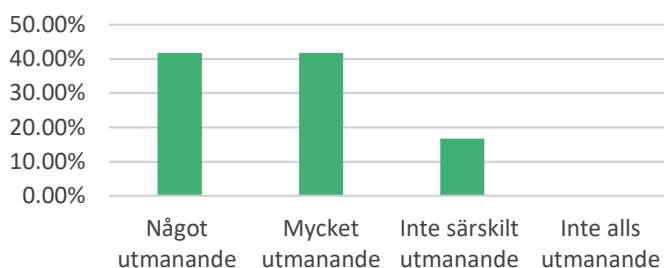
Smart Rural 21 -
uppföljning av resultat

Sådana strategier (eller projektinitiativ) kan locka till sig finansiering på kort och medellång sikt, men utan verkligt engagemang och kunskap är dessa strategier dömda att misslyckas när det gäller att hjälpa ett landsbygdsort att överleva. **Starta inte processen för att bli en smart by bara för att få finansiering, utan gör det av övertygelse och genom lokalt engagemang.**

Formatet på strategierna för smarta byar kan variera, även om det finns några nyckelelement som rekommenderas att ingå (se nedan). Många medlemsstater kommer att kräva ett enkelt format, t.ex. ett förenklat koncept eller en förenklad plan, för att inte kräva för mycket av sina landsbygdsorter.

Hur utmanande tyckte du att utvecklingsprocessen att ta fram en smart landsbygdsstrategi var?
(12 svarande)

TIPS & TRICKS: VARFÖR BÖR VI UTVECKLA SMARTA LANDSBYGD-STRATEGIER?

- ✓ Strategier är i **allmänhet användbara medel** som kan hjälpa ett samhälle att konsolidera sin vision, sina planer och framtida åtgärder.
- ✓ Att utveckla en smart landsbygd-strategi **kan också vara resurskrävande** och kan dessutom kräva viss teknisk kunskap/specialistkunskap (t.ex. när det gäller att bygga upp en logik, identifiera lösningar, engagera intressenter osv.)
- ✓ Eftersom **smarta landsbygds-strategier ofta inte är direkt kopplade till finansieringsstöd (ännu)** måste landsbygdsorter noggrant överväga om de vill utveckla en strategi, i vilket format och för vilket ändamål - insatsen bör stå i proportion till de potentiella fördelarna, inte bara ekonomiska utan också mänskliga - såsom att arbeta mot en gemensam vision för samhället.
- ✓ Andra överväganden, t.ex. hur strategin ska uppdateras och vem som ska ansvara för att hantera och övervaka framstegen, måste också beaktas (annars kan strategin lätt bli inaktuell).
- ✓ Eftersom de politiska åtgärderna för att stödja **smarta byar fortfarande är under utveckling** kan landsbygdsorter vilja undersöka om och hur särskilda politiska åtgärder, program och ansökningsomgångar är utformade för att stödja strategier och åtgärder för smarta byar i respektive medlemsstater och regioner.

2.2 VILKA BÖR VARA DE VIKTIGASTE KOMPONENTERNA I EN SMART LANDSBYGD-STRATEGI?

Smart landsbygds-strategier förväntas ha samma element som en "klassisk" lokal utvecklingsstrategi, men med den **unika egenskapen att de inkluderar framtidsinriktade innovativa aktiviteter som åtgärder**. Som beskrivits utlöses innovation oftast av en specifik utmaning och ett specifikt behov. För att ta itu med sådana utmaningar måste landsbygdsorter bygga på sina specifika tillgångar och möjligheter. Genom att förstå dessa aspekter kan man definiera visionen (och sedan målen) för bygdestrategin. Enkelt uttryckt måste lokalbefolkningen på orten fundera på var de vill vara om 5-10 år. När visionen och målen (base-

rade på utmaningarna och möjligheterna) har definierats måste strategin fastställa vilka åtgärder som kan vidtas för att nå dit och vilka resurser (ekonomiska och mänskliga) som krävs för att genomföra de planerade åtgärderna.

"Vi undviker att säga strategi, eftersom ordet ofta har en negativ innebörd, att det måste vara något riktigt stort och komplext. Därför har vi beslutat att använda en annan term: koncept."

Joanna Gierulka,
jordbruksministeriet
(Polen), första regionala
workshopen

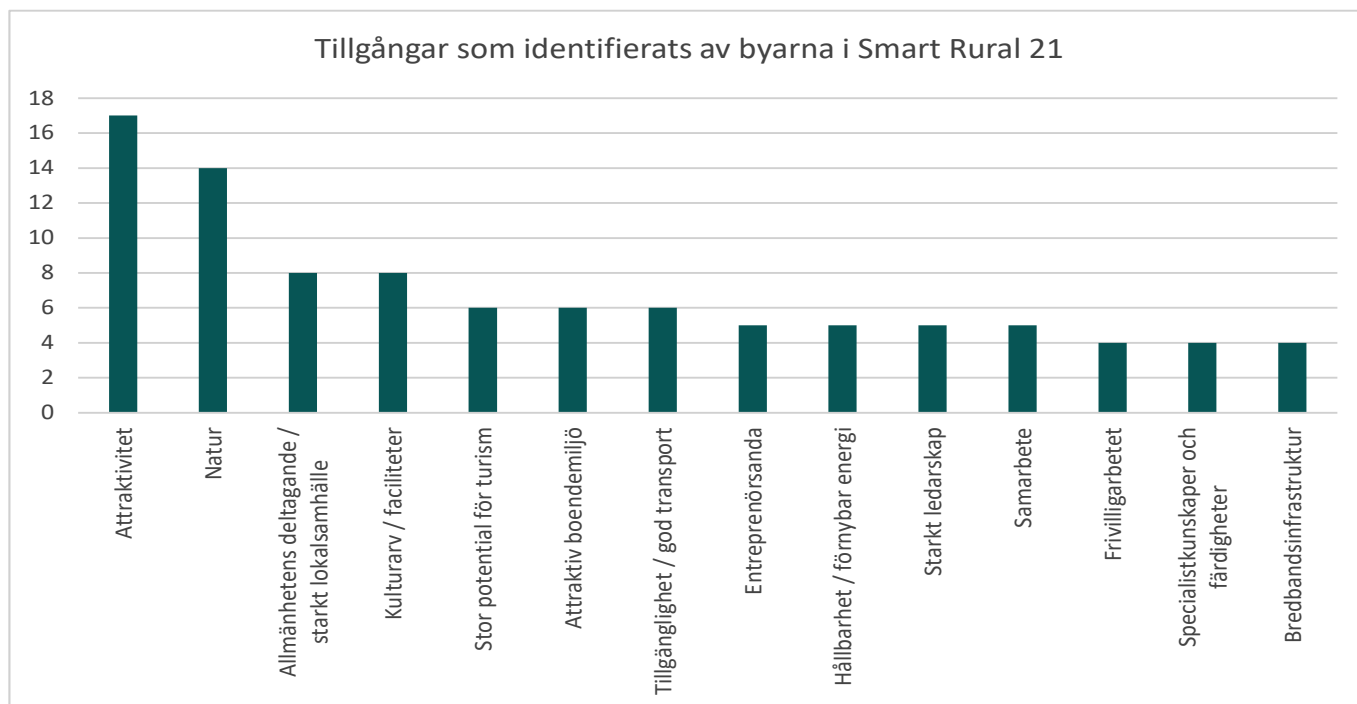
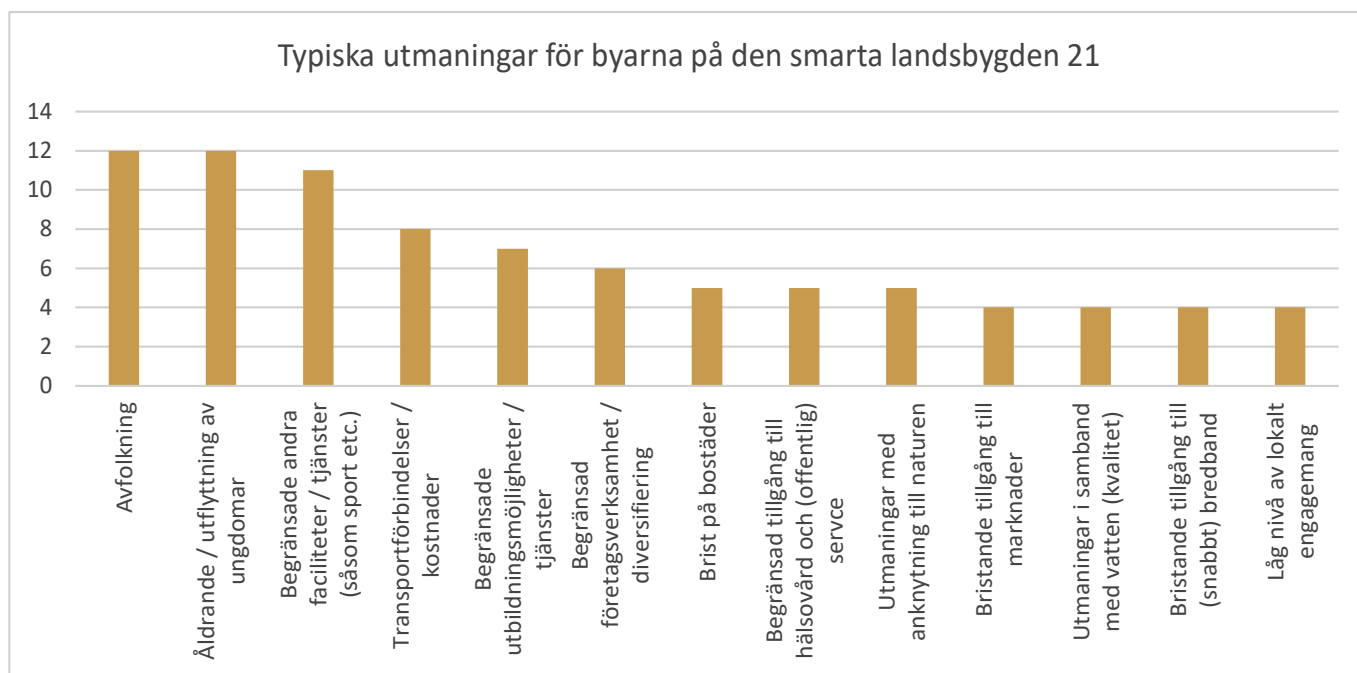
CITAT

Behov/utmaningar (svagheter) och möjligheter/styrkor har identifierats i var och en av de strategier som utvecklats av de utvalda byarna i projektet Smart Rural 21 och klassificerats enligt nyckelord. Diagrammet nedan visar de utmaningar som identifierades av mer än fyra utvalda byar. De vanligaste utmaningarna i de utvalda byarna gäller:

- Avfolkning, utflyttning av ungdomar;
- Brist på tjänster: anläggningar, transporter, utbildning, bostäder och hälsovård.

På samma sätt har de utvalda byarna identifierat **viktiga tillgångar** i sina strategier för smarta byar. Dessa har också klassificerats efter nyckelord och i diagrammet nedan visas de kategorier som angetts av mer än fyra byar. Attraktivitet och rik natur anses vara de viktigaste tillgångarna, följt av ett starkt samhälle, kulturarv och turism.

2.3 HUR KAN MAN FINANSIERA EN SMART LANDSBYGD-STRATEGI?

Det är "10-tusenkronorsfrågan - eller ska vi snarare säga 10-tuseneurofrågan" som de flesta landsbygdssorter ställer sig.

En av de största utmaningarna är att det för närvarande inte finns någon garanti för att byar som utvecklar smarta landsbygdsstrategier också har större chans att få olika typer av finansiering. Det återstår därför fortfarande att se exakt hur dessa processer kommer att stödjas, t.ex. genom vilken typ av inbjudan att lämna

I förordningen om den gemensamma jordbrukspolitiken hänvisas det till smarta byar som ett viktigt verktyg för att "stärka den socioekonomiska strukturen i landsbygdsområden" och "modernisera jordbruket och landsbygdsområdena genom att främja och dela kunskap, innovation och digitalisering". Den gemensamma jordbrukspolitiken uppmuntrar också - och förväntas stödja - samarbete mellan smarta byar. **(Skälen 32, 78 och 82 samt artikel 77 i förordningen om den gemensamma jordbrukspolitiken)**

det av några av de planerade smarta åtgärderna. Andra åtgärder/interventioner inom den gemensamma jordbrukspolitiken kan dock också ge stöd till smarta byar, liksom andra politikområden och program (särskilt EU:s sammanhållningspolitik - inklusive Interreg och dess stöd genom [Alpine Space-programmet](#) - samt Horisont Europa och dess ansökningsomgån-

Projektet Smart Rural 21 har samlat in information om vad som händer i varje medlemsstat när det gäller ramar för politiskt stöd till smarta byar. Du kan ta reda på vad som händer i ditt land på webbplatsen [Smart Rural 21-landssidor](#) där du hittar relevanta finansieringskällor och organisationer som arbetar med konceptet smarta byar (i den mån de är kända). Smart Rural 21-projektet tar också upp framgångsrika exempel på politik: detta för att uppmuntra beslutsfattare att vidta åtgärder (vars fördelar tyvärr inte kommer att förverkligas snart ur ett

gar inom ramen för programmet "[Motståndskraftiga, inkluderande, hälsosamma och gröna landsbygds-, kust- och stadsorter](#)"⁵) och EU-fonder (inklusive ERUF - lokal territoriell utveckling, infrastrukturinvesteringar (t.ex. bredband) osv., ESF - insatser för social integration och social innovation i landsbygdsområden osv.

EU har åtagit sig att se till att smarta byar blir verklighet och uttrycker kontinuerligt denna åsikt, och uppmanar medlemsstaterna att vidta åtgärder. Det finns ett starkt växande intresse för smarta byar. Vi befinner oss i en spännande experiment- och pilotfas, och det finns hopp om att de som är proaktiva när det gäller att förverkliga smarta byar också kan bli de första som får "köa för den välförtjänta finansieringen".

Det finns flera medlemsstater som inte bara väntar på att saker och ting ska hända, utan som tar täten och börjar experimentera med meningsfulla stödramar i sina nationella sammanhang - detta innebär att landsbygdssorter i vissa medlemsstater kan ha mer tur än andra.

Samtidigt har EU i stor utsträckning delegerat "makten" över programutformningen och användningen av medel till medlemsstaterna - vilket ger större flexibilitet - och det har inte funnits några tydliga skyldigheter från EU gentemot medlemsstaterna när det gäller hur de ska inrätta en stödjande politisk ram för smarta byar. Europeiska kommissionen finansierar dock i samarbete med Europaparlamentet flera projekt för tekniskt bistånd för att stödja utbytet och planeringsprocessen, framför allt pilotprojektet Smart Eco-Social Villages och projektet [1st \(Smart Rural 21\)](#) och [2nd \(Smart Rural 27\)](#) Förberedande åtgärder om smart landsbygd på 2000-talet.

lokalt perspektiv) och informera några lyckliga orter i några utvalda länder (Smart Villages frontrunner) om tillgängliga finansieringskällor.

Projektet Smart Rural 27 kommer att fortsätta att uppdatera informationen om smarta byar i varje medlemsstat. Information delas om det politiska stödet för smarta byar genom [Faktablad för medlemsstaterna om projektet Smart Rural 27](#) och arbetsgrupper kommer att organiseras för att säkerställa en bättre politik- och programplanering genom att samla relevanta intressenter.

MER INFORMATION: UTVECKLING OCH STÖD FÖR STRATEGIER FÖR SMARTA BYAR

[Mall för smart landsbygd-strategi](#), Smart Rural 21 (E40): en strategimall, en beskrivning av hur den ska användas och en instruktionsvideo som har använts av Smart Rural 21-byarna för att utveckla sina strategier.

[Smart landsbygd-strategier](#), Smart Rural 21: samling av de strategier som utvecklats av projektbyarna i Smart Rural 21-projektet

["Vad händer i mitt land" - Smart Rural 21 sidor](#): Beskrivning av hur olika politikområden (både den gemensamma jordbrukspolitiken och andra) och organisationer för närvarande stöder initiativ för smarta byar (liknande i varje EU-medlemsstat

[Färdplan för smart landsbygd 21](#): praktiska verktyg för utveckling av strategier

[Politik för smarta byar](#): Information om olika politiska ramar och verktyg på europeisk och nationell/regional nivå

[Finansiering av smarta byar genom crowdfunding](#), presentation vid [andra akademien för smarta byar](#) i projektet Smart Rural 21

[Färdplan - finansiering](#): verktyg för att finansiera strategier och lösningar för smarta byar (kommer snart).

3. HUR IMPLEMENTERAR MAN STRATEGIN OCH UTVECKLAR SMARTA LÖSNINGAR?

Detta avsnitt ger vägledning om hur strategin kan genomföras genom att planera och genomföra smarta lösningar. De relevanta stegen i färdplanen för Smart Rural 21 kan också ge ytterligare vägledning för detta

förfarande, bland annat: (1) [planeringsåtgärder](#); (2) [fina lösningar](#); (3) [generering av åtgärder](#); (4) [finansiera](#); (5) [övervakning](#).

3.1 VAD ÄR EN SMART LÖSNING?

Smarta lösningar är **innovativa och inspirerande aktiviteter (projekt/initiativ) genom vilka målen för en smart landsbygdstrategi kan uppnås**. Innebörden av "smartness" och "innovation" har redan presenterats ovan (se avsnitt 1.2).

Planerade och faktiska åtgärder inom ramen för strategierna för smarta byar förväntas svara på ett kreativt - ofta okonventionellt - sätt på 2000-talet utmaningar och möjligheter. Det finns två viktiga utmaningar och möjligheter som får särskild uppmärksamhet i Europeiska kommissionens strategiska mål, och följaktligen även i smarta byar:

- **Uppkoppling och användning av digital teknik** (kopplat till EU:s prioritering "Europa redo för en digital tidsålder");
- **Klimatanpassning** (kopplat till EU:s prioritering "European Green Deal").

Dessa nyckelområden utgör också kärnan i [EU:s långsiktiga vision för landsbygden](#) (sammanhängande och motståndskraftiga landsbygdsområden) samt "starkare" och "mer välmående" landsbygdsområden.

Europeiska kommissionen har lanserat den [Långsiktiga vision för landsbygden](#) för EU 2021, där man definierar fyra tematiska nyckelområden som kallas starkare, sammanlänkade, motståndskraftiga och välmående. Dessa områden omfattar de viktigaste prioriterade områdena där smarta byar också kan agera.

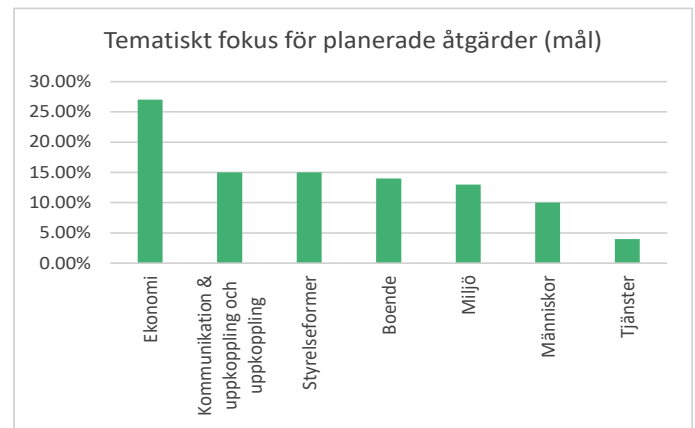
3.2 HUR HITTAR MAN DE RÄTTA SMARTA LÖSNINGARNA?

Smarta byar kan täcka ett brett spektrum av teman och ämnen. De rätta lösningarna måste anpassas till det specifika sammanhanget i varje landsbygdsort och kan omfatta ett stort antal ämnen och teman. Som en illustration visas i diagrammet nedan de viktigaste tematiska områden som de utvalda byarna i Smart Rural 21 har angett.

Även om byarna genomför olika smarta lösningar har vissa gemensamma drag och "heta ämnen" identifierats i de smarta åtgärderna i de utvalda byarna i Smart Rural 21.

Kan du identifiera något av dessa teman som är relevant för din by? Varför inte kolla in webbsidorna för de deltagande byarna i Smart Rural 21 (inklusive videor och presentationer) och ta kontakt med byarna direkt?

Pensionärsbyar och (e)vård Är digitalisering lösningen?

En vanligt förekommande utmaning är inom **äldrevården**, särskilt när det gäller att använda smarta lösningar som erbjuds av digital teknik, (e-)vård. Frågorna är om det lönar sig att investera i digital teknik och vilka investeringar och vilken mänsklig kapacitet som måste utvecklas för att tjänsterna ska bli effektiva och hållbara. Viktiga frågor i [Dingle \(IE\)](#), [Penela-Cumeira \(PT\)](#), [Sollstedt \(DE\)](#)
Foto av: Dominik Lange

Ungdomar: Hur kan man engagera dem?

En utmaning i många landsbygdsorter har varit att **engagera ungdomar i lokala aktiviteter, särskilt tonårningar**, bland annat genom att hitta rätt typer av sociala aktiviteter och förbättra färdigheter och kompetens. Viktiga frågor inom [Mukarov \(CZ\)](#), [Alsunga \(LV\)](#), [Ansó \(ES\)](#)
Foto av: Arno Senoner

Hur använder man digital teknik för att förbättra tjänster?

Verktyg, plattformar och appar för data- och informationshantering utvecklas oftast i syfte att bättre betjäna människor i landsbygdsorter och besökare, förbättra tjänsterna (inklusive turism) och knyta samman lokalbefolkningen (social innovation). Viktiga frågor i [Torup \(DK\)](#), [Profondeville \(BE-Wallonien\)](#), [Penela-Ferraria De São João \(PT\)](#), [Kythera \(EL\)](#), [Alsunga \(LV\)](#)
Foto av: Myriam Jessier

Bygga om gamla byggnader

Hur kan man göra det hållbart? - Till vilken nytta?

Fd. skolbyggnad till lokal gård och företag
Fd. kvarn till lokalt företag och samhällscentrum
Fd källare till turistboende
Miljöbyggnad för att bli ett lokalt jordbrukscentrum och ett samhällsutrymme
Foto av: Vidar Nordli-Mathisen

Landskapsplanering för nya byggnader Bevarande av miljöarvet

(Åter)byggande av (gamla) byggnader och landskapsplanering har varit ett centralt tema i flera av de byar som valts ut inom ramen för Smart Rural 21. De viktigaste målen är att: (1) använda gamla byggnader eller tillgängliga tomter till förmån för lokalsamhället, (2) hitta hållbara (miljövänliga) lösningar som är anpassade till lokala miljöförhållanden, och (3) utveckla ekonomiskt hållbar affärsverksamhet. Viktiga frågor inom [Ansó \(ES\)](#), [Sentviska Gora-platån \(SI\)](#), [Tomaszyn \(PL\)](#), [Uppony \(HU\)](#), [Raudanmaa \(FI\)](#), [Virtsu \(EE\)](#)

Hållbart/regenerativt jordbruk genom nya jordbruksmetoder och ny teknik

Ny teknik (inklusive smart jordbruk) och nya metoder för ett mer motståndskraftigt samhälle och en mer motståndskraftig miljö (inklusive regenerativt jordbruk) är ett huvudtema för smarta byar, i linje med EU:s mål för Green Deal. Viktiga frågor i: [Tomaszyn \(PL\)](#), [Kythera \(EL\)](#), [Babina Greda \(HR\)](#)

Förnybar energi och lokala energiorter

Förnybar energi, med särskild inriktning på lokala energiorter. I Stanz (AT) kombineras denna metod också med lokal ekonomi/lokal valuta, ett tokensystem och blockkedjeteknik. Viktiga frågor i: [Stanz im Mürtal \(AT\)](#)

Smarta mobilitetslösningar

Transport i avlägsna landsbygdsområden

Smarta mobilitetslösningar i avlägsna och bergiga landsbygdsområden, inklusive e-bilar och samåkning, kan särskilt stödja isolerade och/eller avlägsna orter. Viktiga frågor i: [Ostana \(IT\)](#)

Dessa teman är helt i linje med de fyra föreslagna åtgärdsområdena i den långsiktiga visionen för landsbygden om:

- 1. Starkare landsbygdsområden:** med hänvisning till exempel på äldreomsorg, engagemang av ungdomar och användning av data och dataplattformar för att förbättra lokala tjänster;
- 2. Motståndskraftiga landsbygdsområden:** med hänvisning till hållbar landskapsplanering och (om) byggnationer, regenerativt jordbruk, förnybar energi i samhället;
- 3. Uppkopplade landsbygdsområden:** med hänvisning till smart rörlighet och digital teknik (t.ex. [Profondeville](#), BE-Wallonia och bredbandsanslutning i [Raudanmaa](#), FI).
- 4. Välmående landsbygdsområden:** för landsbygdsföretag har detta varit ett övergripande tema, inklusive hållbara jordbruksföretag ([Tomaszyn](#), PL; [Kythera](#), EL; [Babina Greda](#), HR), turism (t.ex. i [Kythera](#), EL) och landsbygdsföretag (t.ex. i [Torup](#), DK och [Raudanmaa](#), FI).

Att hitta rätt innovativ lösning för att ta itu med en specifik utmaning eller förverkliga en ny möjlighet kan kräva en hel del utforskande och experimenterande. Det finns flera sätt att hitta lösningar:

- Det behövs med största sannolikhet **specialkompetens**. Även om lokalsamhället ofta är den viktigaste källan till innovation, finns det inte alltid relevant expertis lokalt. Erfarenheterna från Smart Rural 21

Smart Rural 21 byar hittar den expertis de behöver genom specialiserade rådgivare, lokala specialiserade organisationer (t.ex. lokala universitet, icke-statliga organisationer etc.), lokala styrelser eller specialiserade organ, specialiserade medlemmar i landsbygdsorten, externa experter och expertis.

visade att byarna ofta behövde ta med sig extern expertis från andra håll för att förverkliga sina idéer. Extern expertis kan också fungera som "ögonöppnare" och landsbygdsorter uppmuntras att överväga lösningar som de kanske inte har tänkt på tidigare. I detta sammanhang kan det vara fördelaktigt att inrätta ett partnerskap mellan offentlig-privat forskning och civilsamhället (detta kallas ofta för "fyrdubbel spiral"-modellen och har redan använts med framgång i vissa landsbygdsområden⁶). Till exempel, [Babina Greda](#) (HR) och [Kythera](#) (EL) har ett nära samarbete med universitet för att ge lokala jordbrukare kunskap om modern och hållbar produktionsteknik (inklusive precision jordbruk). [Profondeville](#) (BE-Wallonia) avser se till så att personal från lokala offentliga myndigheter har rätt kompetens för att identifiera och använda lokala data (big data) genom att specialister deltar.

Undvik vara beroende av ett specifikt sätt, försök att hitta lösningar som inte är helt vanliga, var öppen för nya idéer och sök efter nya idéer.

6 Se till exempel [SECAD \(Irland\)](#)

- **En databas med smarta lösningar** kan vara användbar för att hitta inspiration och idéer från andra byar. Det finns många olika databaser, t.ex. projekt-databasen för det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling (inklusive exempel som samlats in via [ENRD:s tematiska arbete om smarta byar](#)), eller EIP

(European Innovation Partnership) - AGRI [databas för projekt i operativa grupper](#). Projektet Smart Rural 21 har utvecklat sin egen [databas](#) som ger detaljerad och praktisk information om inspirerande lösningar som har genomförts i landsbygdsorter. Sökningar kan göras i databasen med hjälp av tematiska nyckelord.

Smart solutions list :

Countries: Free text search:

Which thematic area?

- People**
  - Education (schools, children, youth) (4)
  - Engaging youth (2)
  - Improving skills (2)
  - Improving other skills (2)
  - Social inclusion of disadvantaged groups (3)
  - Supporting elderly people (4)
  - Volunteering (1)
  - Work-life balance (1)
- Economy**
  - Entrepreneurship/ business support (3)
  - Farming and agri-food business (7)
  - Inward investment & FDI (1)
  - Research, innovation & knowledge development (7)
  - Social enterprise (2)
  - Supporting job seekers (1)
  - Tourism/ recreation (4)
- Living**
  - (a)health/ healthcare services (1)
  - Arts & music (2)
  - Community space (3)
  - Culture & heritage (1)
  - Housing (3)
  - Livable & Tidy Towns (2)
  - Sports, hobbies & interests (3)
  - Support to newcomers (2)
- Environment**
  - Bioeconomy (3)
  - Circular economy / waste management (3)
  - Habitats and biodiversity (2)
  - Land management (2)
  - Low carbon economy (6)
  - Renewable energy & energy efficiency (3)
  - Resource efficiency (1)
  - Soil (2)
  - Water (2)
- Connectivity & mobility**
  - Broadband connection & infrastructure (2)
  - Cycling / walking routes (1)
  - Improving transport connectivity (2)
  - Use of digitisation & new technologies (4)
- Governance**
  - Community capacity-building (3)
  - Cooperation (including with other villages) (3)
  - Improving urban-rural linkages (3)
  - Public engagement in decision-making (4)
  - Public-private partnership (3)

Order by: Last modified Date Initial investment Post date

Results found : 50

Citizen Bus Scheme

A non-commercial on-demand shuttle service for rural communities.

Implemented in : Arnt Röbel-Müritz

Country : Germany

Initial investment : 82,000 €

Ovanstående är en utskrift av [Databas för smarta lösningar för Smart Rural 21](#).

- **Utbyte mellan** byar, både online och i verkliga livet, tenderar att ge störst nytta för landsbygdsorter. Det finns många sätt att komma i kontakt med andra byar. Du kan ta direktkontakt med byar som identifierats genom databaser och på andra sätt. Projektet Smart Rural 21 har i stor utsträckning främjat utbyte mellan byar genom [morgonmöten för smarta byar](#) där en av byarna presenterade sina innovativa tillvägagångssätt och andra informellt (över en kopp kaffe) kunde ställa frågor och diskutera specifika initiativ. Dessutom gjorde **besök sinsemellan** det möjligt för byarna att besöka varandra, med projektets stöd av projektet, vilket organiserades i anslutning till [Regionala seminarier om smart landsbygd](#) eller som fristående evenemang. [Smart Village Academy](#) var inriktad på byarnas tematiska behov. Du kan kolla länkarna och utforska inspirerande lösningar för byar.

Relevanta samhällsnätverk kan också bidra till att skapa kopplingar till andra byar (inklusive byfokuserade nätverk som t.ex [Nätverket för smarta byar](#)).

Tyvärr är bristen på språkkunskaper fortfarande ett problem när man försöker verkställa internationella samarbeten. Det är mycket viktigt att någon på den lokala nivån talar engelska om du vill samarbeta med andra i och utanför Europa.

Inspirerade av utbytet inom projektet Smart Rural 21 gjorde att vissa landsbygdsorter började förbättra språkkunskaperna. "Tillsammans med våra kollegor började vi lära oss engelska eftersom vi anser att det är en av våra viktigaste svagheter. Att höra andra tala bra engelska inspirerar oss."

3.3 HUR ENGAGERAR MAN LOKALBEFOLKNINGEN I PLANERINGEN OCH GENOMFÖRANDET AV LÖSNINGAR?

Det är viktigt att **engagera samhällsmedlemmar i strategiplanering och genomförande**, inte bara för att "deltagandet" är en viktig del av Smart Villages-strategin, utan framför allt för att om lokalbefolkningen inte engagerar sig i - och äger - strategin, är det nästan säkert att strategin inte kan förverkligas senare.

Det är ofta svårt att engagera berörda parter, särskilt i större orter och i områden som kännetecknas av extrem avfolkning och/eller där ortens mänskliga kapacitet är mycket låg.

Det finns inget recept för hur intressenterna kan engageras i ett lokalsamhälle, eftersom det beror mycket på lokalbefolkningens profil och aktivitetsnivå, det lokala ledarskapet och andra faktorer.

Erfarna byledare har föreslagit att det är viktigt att **man lyssnar på, tar upp och uppmuntrar idéer som kommer från ortsbefolkningen** för att motivera ortsbefolkningen. Ortsbefolkningen får i uppgift att utföra **arbete** - särskilt om det är frivilligt arbete - som **är konkret** (dvs. start- och slutpunkten och resultaten kan ses), och **(små) belöningar/erkännande** ges till dem som investerar i samhällsarbetet.

Särskilda verktyg för hur man engagerar ortsbefolkningen finns i [Verktyg för färdplanen för Smart Rural 21](#).

De orter som är verkligt framgångsrika är de orter som har visioner, ledarskap och hängivenhet från åtminstone några engagerade personer i byn. I början behöver det inte nödvändigtvis vara en stor grupp. Till och med en eller två lokala personer (i vissa fall kallas de plastiskt för "jästpersoner") kan börja göra en förändring om de inte bara gör det för pengarna utan för en "övertygelse" och en vision. Det måste finnas minst en eller två personer med rätt intresse, kompetens, engagemang och kapacitet som startar processen. Utan ledarskap, ägarskap och en vision är det inte möjligt att påbörja en resa mot att bli en smart by.

Det är inte nödvändigtvis en formell ledningsstruktur - t.ex. en borgmästare och dennes team - som kan initiera eller leda en strategi för smarta byar. Det finns faktiskt en mångfald när det gäller förvaltningsstrukturen för smarta byar i samband med de 21 smarta byarna på landsbygden.

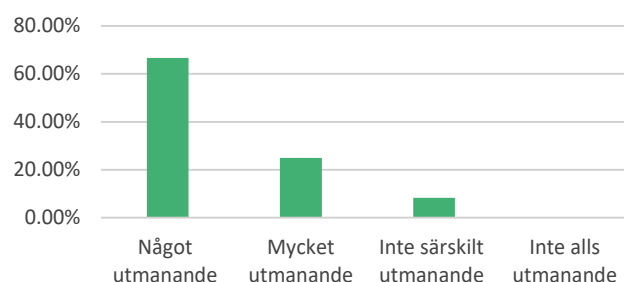
"Ofta kommer människor till vår by och säger att de vill genomföra ett projekt och vi tar naturligtvis emot alla med entusiasm. Men sedan är det lokalbefolkningen som faktiskt måste göra arbetet. Ibland får man 50 personer som säger att de vill göra något i Ostana, men bara en kommer tillbaka. Sedan börjar vi se om det finns utrymme eller möjligheter för dem. På så sätt bygger vi upp många aktiviteter."

Enrica Alberti, Ostana Village, Smart Café

De flesta av Smart Rural 21-byarna tyckte att processen för att engagera intressenterna under strategiutvecklingen var "något utmanande" (uppgifter baserade på 12 svarande på enkäten).

Hur utmanande tyckte du att intressenternas engagemang/deltagandeprocessen var när ni utvecklade er smarta landsbygdsstrategi?

Det faktum att det inte finns något formellt institutionellt system eller finansieringssystem, men att det finns ett starkt engagemang på EU-nivå och i vissa medlemsstater för att ge stöd till smarta byar genom flera olika finansieringskällor, ger hopp för landsbygdsorter. Finansiering av innovativa lösningar inom ramen för lokal landsbygdsutveckling genom ett territoriellt perspektiv sker hittills - nästan uteslutande - genom Leader/Lokalt ledd utveckling. Leader/Lokalt ledd utveckling kommer säkerligen att förbli den viktigaste finansieringskällan för smarta byar. Leader/Lokalt ledd utveckling förfogar dock över en relativt liten andel av medlen för landsbygdsutveckling, och vi behöver mer medel och fler beslutsfattare för att få till stånd innovationer i lokala landsbygdsorter. **Smart Villages kan öppna nya dörrar, det är bara att fortsätta knacka på.**

Det är onekligen svårt att navigera i djungeln av EU-stöd, program, insatser och ansökningsomgångar, särskilt för ett landsbygdsort med begränsade resurser. Många landsbygdsorter blir också desillusionerade när de inte lyckas med ansökningar som normalt kräver mycket energi och resurser, även på grund av den strikta administrativa miljön. Många ger därför upp och tänker att de har viktigare "riktiga saker" att göra, och de kanske har rätt. Det är inte alltid lätt att delta i EU-finansierade projekt, och landsbygdsorter kan behöva specialiststöd och rådgivning för

Projektet Smart Rural 21 har gett specialiserat stöd till några landsbygdsorter för att identifiera och ansöka om finansiering (t.ex. [Ansó](#) i Spanien, [Ostana](#) i Italien och [Stanz im Mürztal](#) i Österrike). Du kan läsa mer om dessa byars erfarenheter om du besöker byarnas webbsidor och tittar på byarnas färdplan.

Ungdomars engagemang behöver särskild uppmärksamhet, och det behövs kreativitet och rätt animatörer. Ungdomars engagemang har varit en viktig fråga i ett antal av de utvalda byarna i Smart Rural 21. I [Mukarov \(CZ\)](#) har man framför allt försökt engagera den yngre generationen i gemensamma aktiviteter: en ungdomsklubb (Hangout4Teens) in-

rättades och har drivits av en universitetsstudent som bor i byn. I [Alsunga \(LV\)](#) har huvudfokus legat på att engagera ungdomar och förbättra deras digitala färdigheter och programmeringskunskaper (virtuell verklighet). [Ansó \(ES\)](#) är ett exempel på hur barn och äldre människor tillsammans pratade om byns framtid.

TIPS & TRICKS: MAN MÅSTE BÖRJA NÅGONSTANS

Även inom projektet Smart Rural 21 har vi sett mer eller mindre framgångsrika fall av landsbygdsorter när det gäller förmågan att “vinna samhället” i Smart Village-processen. Vi anser att projektet inte i första hand syftar till att visa upp byar, utan **till att förstå den verkliga dynamiken i ett landsbygdsort och att kunna avgöra vad som fungerar och vad som inte fungerar**. Samtidigt är det också tillåtet att misslyckas. Låt er inte vilseledas (“allt som glittrar är inte guld”) utan leta istället efter det verkliga värdet.

Samtidigt måste man alltid ta hänsyn till ortens kapacitet. Projektet har arbetat med inspirerande or-

ter som leds av en eller ett fåtal engagerade personer i mycket eftersatta områden, där det knappast finns någon lokalbefolkning alls att engagera. Om du har idéer och visioner ska du inte vara rädd, **du måste börja någonstans**.

Det är inte ett “misslyckande” när det är en eller ett fåtal personer som tar initiativ till processen, utan misslyckandet är bristen på verkligt engagemang och visioner från den eller de personer som leder - eller snarare dominerar - processen, där personliga intressen överväger idéer och visioner från området.

att hitta rätt ansökningsomgångar, ansöka om finansiering och uppfylla (administrativa) krav. Det är svårt att säga om investeringen kommer att vara värd det, men det är värt att försöka eftersom det finns många relevanta finansieringsmöjligheter där ute. Precis som med andra saker är det också en färdighet (även om det är långt ifrån den mest relevanta) att förbereda en ansökan rätt som kan läras med lite stöd - särskilt om du har de rätta idéerna i åtanke och rätt motivation.

Förutom offentlig finansiering måste landsbygdsorter ofta “ta sin framtid i egna händer” - särskilt de mest proaktiva - och måste ofta överväga alternativ finansiering. Bland annat kan privat finansiering - hållbara affärsmodeller - icke-statliga organisationer/stiftelser, crowdfunding samt EU:s finansiella instrument undersökas.

[Den andra Smart Village Academy](#) (andra dagen) var särskilt inriktad på tillgång till olika källor - särskilt planering av crowdfundingprogram - för landsbygdsorter.

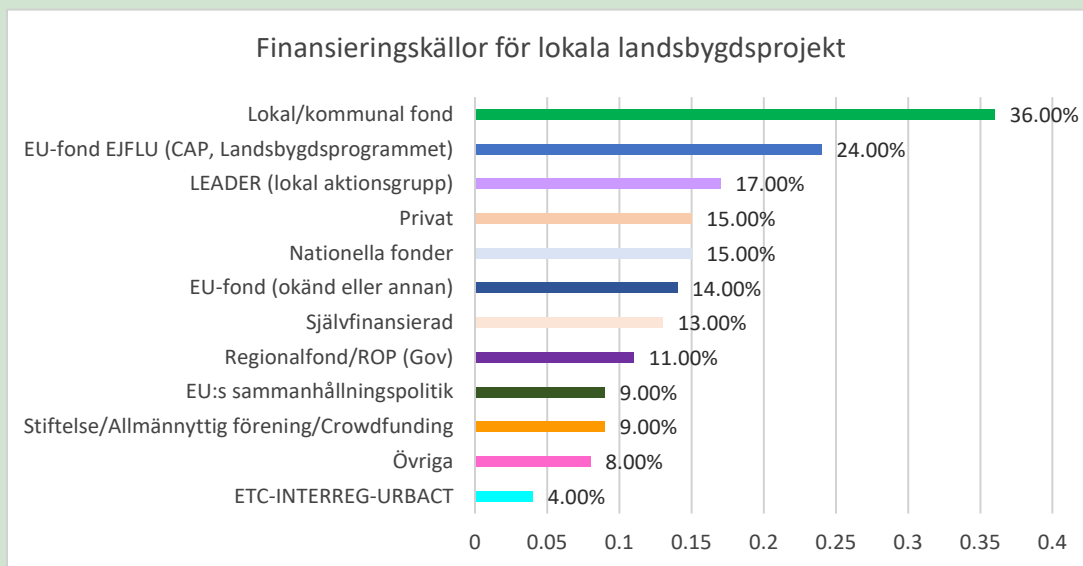
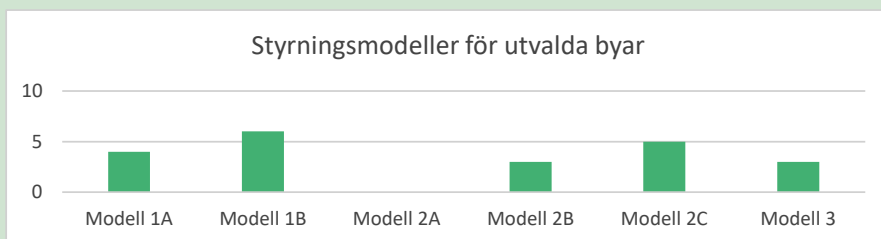

I projektet Smart Rural 21 identifierades sex styrmodeller som analyserade Smart Village-processen i de deltagande landsbygdsorterna. Varje modell har sina för- och nackdelar (som inte beskrivs i detalj här, men ytterligare information kan lämnas till dem som är intresserade). De sex modellerna är följande:

- Modell 1A: Relativt dominerande ställning för den valda borgmästaren/vice borgmästaren och deras team
- Modell 1B: Valda borgmästare/biträdande borgmästare och starkt samhällsengagemang
- Modell 2A: Starka (icke-valda) lokala ledare/ledargestalter med dominerande ställning

- Modell 2B: Starka (icke-valda) lokala ledare/ledargestalter och starkt samarbete med lokalsamhället
- Modell 2C: Lokal yrkesfolk/individ eller specialistorganisation som driver processen
- Modell 3: Självorganiserade lokala styrande organ för lokalbefolkningen

Smart Rural 21-byarna klassificeras enligt de olika modeller som presenteras nedan.
Vilken modell hör ditt landsbygdsort till?

Projektet Smart Rural 27 har genomfört en analys (september 2021) som omfattar ett stort urval av initiativ från landsbygdsorter, för att förstå i vilken utsträckning EU:s (och andra) finansieringar är tillgängliga för landsbygdsorter.

Analysen visade att de flesta lösningar genomförs med hjälp av lokala/statliga, privata eller nationella medel. Det har nästan uteslutande varit programmen

för landsbygdsutveckling och inom dessa program Leader/Lokalt ledd utveckling bland EU:s fonder som lokalsamhällen har haft tillgång till. Detta visar på potentiella utmaningar när det gäller att få tillgång till olika EU-medel på lokal landsbygdsnivå.

Källa: Presentation av Edina Ocsko, samordnare för projektet Smart Rural 27

TIPS & TRICKS: FINANSIERING AV SMARTA LÖSNINGAR

- ✓ Det är inte lätt att hitta rätt i djungeln av olika offentliga utlysningar, att förstå villkoren och att ansöka. Politisk information på webbplatsen Smart Rural 21 kan vara en bra utgångspunkt för att identifiera potentiell finansiering. Man måste fundera på om man vill gå den vägen, och om man vill det **kan man behöva specialiserad rådgivning för att göra det.**
- ✓ Att söka offentlig finansiering och utlysningar är inte nödvändigtvis det enda sättet att få finansiering, utan **man kan också tänka på andra alternativ**, särskilt hållbara affärsmodeller och crowdfunding.
- ✓ **De mest framgångsrika/"smartaste" landsbygdsorterna är inte nödvändigtvis de som lyckas bäst med att ansöka om finansiering.** Vissa orter utvecklar färdigheter för att lyckas med finansieringsansökningar, men det verkar också finnas en risk för att de blir alltför drivna av finansieringsmöjligheter, snarare än smarta strategiska.
- ✓ Landsbygdsorter kan agera proaktivt för att identifiera de mest relevanta resurserna för sina egna syften (snarare än att utgå från vad som finns tillgängligt). **En bra utgångspunkt är att fundera över synergier mellan lokala mål och mål på högre nivå** (t.ex. de som fastställs i lokala utvecklingsstrategier inom Leader eller regionala program och strategier).
- ✓ Förutom nationella finansieringsprogram finns det även gränsöverskridande/transnationella projektmöjligheter, bland annat genom det transnationella samarbetet inom Leader, Interreg, Europa för medborgarna, Erasmus+ och Horisont Europa.
- ✓ Vid sidan av Smart Rural 21 arbetar andra europeiska initiativ också för att stödja byar och hjälpa till att utveckla strategier och initiativ för smarta byar genom en mer stödjande miljö. Intressenterna kan bland annat vara intresserade av att följa utvecklingen av [Projektet Smart Rural 27](#).

MER INFORMATION: SMARTA LÖSNINGAR OCH FINANSIERING

[Smart Rural 21 Roadmap](#): praktiska verktyg för genomförandet av strategin

[Smart Rural 21 Smart Solutions database](#): smarta lösningar med uppgifter om genomförandet

[Smart Rural 21 village profiles & solutions](#): detaljerad information om de smarta åtgärder som byn genomfört

4. NÅGRA AVSLUTANDE ORD

I den här korta handboken har vi försökt dela med oss av kärnan i de erfarenheter som projektet Smart Rural 21 har samlat på sig genom att arbeta med landsbygdsorter i hela Europa under 2020 och 2021. Budskapen och resurserna är bara utgångspunkter för en resa som varje landsbygdsort måste göra på egen hand. Det hårda arbetet faller på er som lever i landsbygdsorter som står inför många av dessa utmaningar men som förhoppningsvis också har många nya möjligheter.

Konceptet med smarta byar syftar till att ge färdkost för denna resa. Det är ännu inte ett fullfjädrad koncept. Precis som smarta och innovativa lösningar i landsbygdsorter är konceptet med smarta byar i sig ett experiment. Om det blir en framgång eller ett misslyckat försök och tom jargong beror också på oss alla. Ni är

inte ensamma på den här resan. Flera medlemsstater stöder aktivt smarta byar under programperioden 2021-2027 och Europeiska kommissionen fortsätter också att ge sitt stöd, bland annat genom den andra förberedande åtgärden om smarta landsbygdsområden på 2000-talet ([Smart Rural 27-projektet](#)). Häng med och få kontakt med andra byar för att dela med dig av ytterligare erfarenheter.

“Det enda sättet att överföra information är känslor, och det är mycket viktigt. Känslor är släkt med passion.”

Fritz Pichler,
Borgmästare i Stanz

